

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 8732/2022
26.10.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Драгане Бољевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Ђура Благојевић адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства одбране, ВП 1097 Ниш, коју заступа Војно правобранилаштво, Одељење у Нишу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 297/22 од 01.02.2022. године, у седници већа одржаној 26.10.2023. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 297/22 од 01.02.2022. године –дела става првог изреке, у делу којим је потврђена пресуда Основног суда у Нишу П 1461/2021 од 12.10.2021. године, у одбијајућем делу става првог и ставу другом изреке.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 297/22 од 01.02.2022. године у делу става првог изреке којим је потврђена пресуда Основног суда у Нишу П 1461/2021 од 12.10.2021. године у ставу другом изреке и пресуда Основног суда у Нишу П 1461/2021 од 12.10.2021. године у ставу другом и трећем изреке и у том делу **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Нишу П 1461/2021 од 12.10.2021. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањења животне активности исплати износ од 600.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења 12.10.2021. године па до исплате, док је тужбени захтев за износ од досуђеног до траженог износа од 2.800.000,00 динара, и за накнаду нематеријалне штете за претрпљени страх у износу од 1.500.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате одбијен, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете због умањења радне способности у виду изгубљене зараде за период од 24.06.1999. године до 30.04.2014. године исплати износ од 4.143.377,20 динара са законском затезном каматом почев од дана вештачења 28.04.2014. године па до исплате, као и да тужиоцу на име ренте почев од 30.04.2014. године па док за то

постоје законски услови исплаћује месечне износе од 23.277,40 динара најкасније првог у месецу за претходни месец, с тим да доспеле неисплаћене месечне износе исплати у року од 15 дана од дана пријема пресуде као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 439.700,00 динара са законском затезном каматом почев од дана извршности пресуде па до исплате у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 297/22 од 01.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Основног суда у Нишу П 1461/2021 од 12.10.2021. године у усвајајућем делу става првог изреке за накнаду нематеријалне штете због умањења животне активности за износ од 200.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате, у одбијајућем делу става првог и у ставу другом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је иста пресуда у усвајајућем делу става првог изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да тужиоцу због умањења опште животне активности и то за износ преко потврђеног износа од 200.000,00 динара до досуђеног износа од 600.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате, као неоснован и у ставу трећем изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 353.700,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности па до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду, у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужиоца делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 11. ЗПП, не представља разлог за изјављивање ревизије у смислу одредбе члана 407. ЗПП. На битне повреде одредаба парничног поступка учињене у поступку пред другостепеним судом тужилац се у ревизији паушално позива.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био учесник рата од 15.03.1999. године до 24.06.1999. године у ратној јединици 3990 Прокупље, где је вршио дужност старешине и преживео бомбардовање касарне у Куршумлији у којој је више лица погинуло и било рањено а у чијем извлачењу је тужилац учествовао. Тужилац је био радном односу у КЗП Ниш у периоду од 17.10.1977. године до 12.04.1985. године, затим у БИГЗ-у у периоду од 17.03.1986. године до 15.07.2002. године, а од 16.07.2002. године био је пријављен код Републичког завода за тржиште рада. Вештачењем је утврђено да је тужилац током боравка на ратишту трпео страх и да су се први симптоми поремећаја са сликом ПСТП јавили после доласка са ратишта 1999. године. Тужилац је почев од јуна 1999. године на редовном лечењу. У наредним годинама и поред редовног лечења и праћења долази до хронификације симптома ПСТП са флукурацијом симптома и развојем симптоматског етилизма, услед чега је

дошло до трајне промене његове личности што се огледа у неповерљивом односу према околини, осећају беспомоћности, безвредности, емоцијалним празнинама и одсуству уживања у некада пријатним активностима у ужем и ширем социјалном окружењу, као и у професионалном неафирмисаношћу. У току 2000. године Комисија Војне болнице у Нишу евидентирала је симптоме и знаке ПСТП-а, у периоду од 2006. до 2009. године евидентиран је хронични ПСТП, а након 2011. године утврђена је трајна промена личности, као последица хроничног ПСТП-а услед чега је дошло и до развоја алкохолизма симптоматског типа, што све указује да је обољење искључиво последица доживљаја на ратишту. Животна активност код тужиоца је умањења 15 до 20%. На основу налаза вештака медицине рада утврђено је да је тужиочева општа радна способност умањења за 85% и да је тужилац способан само за лаке физичке послове, без већих психичких напора, у условима одсуства хемијских штетности, лоших климатских и микро климатских фактора, док је његова професионална радна способност, што подразумева способност за обављање послова из домена уско професионалног опредељења везано за стручну оспособљеност и школску спремност, конкретно за послове машинског техничара, трговачког путника и чувара у КПЗ умањења 100%. На основу налаза и мишљења вештака економске струке утврђена је разлика у висини зараде за период од 24.06.1999. године до 30.04.2014. године у висини зараде машинског техничара и висини тужиочеве инвалидске пензије коју је остварио на основу решења РФ ПИО Филијала Прокупље од 14.02.2013. године и то почев од 08.09.2011. године, у укупном износу од 4.143.377,20 динара као и висина разлике за исти период, али у односу на висину зараде трговачког путника у износу од 3.770.040,00 динара, с тим да је вештак утврдио износ месечне разлике између плате машинског техничара и инвалидске пензије у износу од 23.777,40 динара и месечне разлике између плате трговачког путника и инвалидске пензије у износу од 21.180,00 динара.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев за накнаду нематеријале штете на име душевних болова због умањене животне активности за износ од 600.000,00 динара, а другостепени суд је побијану пресуду у усвајајућем делу става првог изреке преиначио, тако што је одбио тужбени захтев преко износа од 200.000,00 динара до досуђеног износа првостепеном пресудом од 600.000,00 динара, налазећи да износ од 200.000,00 динара представља правичну накнаду тужиоцу за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, у смислу одредбе члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, имајући у виду степен умањења животне активности, као и сва трпљена и напоре које тужилац улаже у обављање свакодневних активности, те да износ преко износа од 200.000,00 динара не погодује тежњама које нису спојиве са природом и друштвеном сврхом накнаде, водећи рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи накнада у смислу одредбе члана 200. став 2. ЗПП.

Правилно је другостепени суд тужбени захтев преко износа од 200.000,00 динара на име накнаде тужиоцу за претрпљене душевне болове због умањене животне активности одбио, то је овај суд побијану пресуду у том делу потврдио прихватајући разлоге које је дао другостепени суд.

Са изнетих разлога сагласно одредби члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о накнади материјалне штете на име изгубљене зараде и у виду ренте нижестепени судови су одбили тужбени захтев са образложењем да је тужилац по престанку трауматских догађаја, односно по престанку учешћа у рату 1999. године наставио са радом у истом предузећу у коме је био запослен и пре тога, те да је радио све до одласка преузећа у стечај у јулу месецу 2002. године, и да учешће тужиоца у рату није био узрок губитка његовог запослења и губитка радне способности, као и да је основан приговор застарелости потраживања у погледу захтева за накнаду материјалне штете. Потраживање накнаде материјалне штете у виду ренте, по налажењу нижестепених судова, представља повремено потраживање у смислу одредбе члана 372. ЗОО које је доспело у одређеним временским размацама и застарело у року од 3 године од дана доспелости сваког појединачног давања, с тим што само право застарела у року од 5 година, па је према члану 373. ЗОО потраживање тужиоца застарело.

По налажењу нижестепених судова, тужилац није трпео штету до 2002. године, јер је био у радном односу, а одмах након тога, као незапослено лице, имао је сазнања о настанку материјалне штете у виду изгубљене или смањене зараде, па како је тужбу поднео дана 14.12.2010. године, протекао је рок застарелости самог права сходно одредби члан 373. Закона о облигационим односима. Такође, тужиоцу је утврђено право на инвалидску пензију почев од 08.09.2011. године, међутим, тужилац није у току поступка доказао да је у инвалидску пензију отишао због поремећаја ПСТП који се код њега јавио као последица учешћа у рату.

Становише нижестепених судова се за сада не може прихватити.

Застарелост захтева за накнаду штете цени се према чл. 376. и 377. Закона о облигационим односима, без обзира на то да ли се штета захтева за већ насталу штету или за штету за коју је по редовном току ствари извесно да ће сукцесивно настајати у будућности, као и без обзира на то да ли се накнада будуће штете захтева у облику новчане ренте или у једнократном износу. Штета коју оштећени трпи због губитка зараде састоји се из два дела: изгубљене зараде до тренутка доношења пресуде, која је у том случају поднета и досуђује се у јединственом износу и штете која ће наступити у будућности, која још није реализована и није извесна њена висина, па се накнада досуђује у облику месечне ренте. Новчана рента је облик накнаде која се исплаћује унапред и то за сваки месец, ради обезбеђивања материјалне сигурности лица које трпи штету, она представља будућу накнаду штете, а не накнаду већ настале штете и коначан укупан износ накнаде штете није унапред познат у време пресуђења. Рок застарелости за захтев за исплату ренте због изгубљене зараде почиње да тече од дана сазнања тужиоца за губитак зарад.

Према Закону о облигационим односима, потраживање накнаде проузроковане штете застарела за 3 године од када је оштећеник дознао за штету и за лице које је штету учинило, у сваком случају ово потраживање застарела за 5 година од када је штета настала (члан 376.); застарелошћу престаје право захтевати испуњење обавезе, застарелост наступа кад протекне законом одређено време у коме је поверилац могао да захтева испуњење обавезе (члан 360. став 1 и 2); застарелост почиње тећи првог дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није друго прописано (члан 361. став 1); застарелост наступа када истекне последњи дан законом одређеног времена (члан 362).

Ради правилне примене одредбе члана 376. став 1. и 2. Закона о облигационим односима нижестепени судови су пропустили да утврде када је код тужиоца дошло до умањења радне способности, те да ли је то у вези са боравком на ратишту и шта представља узрок умањене радне способности тужиоца, да ли пострауматски стресни синдром или алкохолизам, те да ли је тужилац, пошто је код Републичког завода за тржиште рада био пријављен до 15.07.2003. године, а остварио право на инвалидску пензију 08.09.2011. године, у међувремену обављао неке послове.

Са изнетих разлога побијана пресуда у том делу укинута у смислу одредбе члана 416. став 1. ЗПП и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, и одлучено као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**